

не тільки вузькоспрямованих "моделей постановки проблем та їх рішень" (Т. Кун) в рамках конкретної науки, а й світоглядних позицій, загальнокультурних принципів, ми не маємо підстав вимагати від парадигмальних установок всеосяжності та загальнолюдського визнання. Сам характер питань, під вирішення яких підводиться та чи інша парадигма, часто передбачає відносність "правильного", "істинного", тому паралельний розвиток різних моделей думки - єство людського буття і пізнання. Формуючи світогляд майбутнього фахівця, необхідно із самого початку наголошувати на тому, що співіснування альтернативних думок не є показником хибності позицій наукових шкіл або раціональності в принципі. Навпаки, молодий спеціаліст має розуміти, що жвавий діалог наукових течій є критерієм бурхливого розвитку науки, її прагнення охопити думкою досліджувану сферу якомога детальніше і ґрунтовно.

Висновки. Таким чином, домінування в постнекласиці ідеї людиномірності наукової діяльності вимагає впровадження нового принципу існування парадигм, згідно з яким, співіснують дві думки, що виключають одна одну, є природним, оскільки поліваріантність рішень є властивою властивістю закладена в потенції питань, що висуваються. Особливо актуальним є при цьому врахування цієї особливості сучасного знання новому поколінню фахівців - це сприятиме використанню та з широким кругозором і здатністю ведення продуктивного наукового діалогу.

Література:

1. Казютинский В. В. Антропний принцип й мир постнекласической науки [Електронний ресурс] / В. В. Казютинский. - Режим доступа: <http://www.trinitas.ru/rus.doc/0202/010a/02020030.htm>
2. Степин В. С. От теоретического знания к постнеклассическим практикам / В. С. Степин // Постнеклассические практики й социокультурные трансформации : Материалы VI международного междисциплинарного семинара / под общ. ред. О. Н. Астафьевой. - М.: МАКС Пресе, 2009. ~ С. 6 - 9.

МІЖДИСЦИПЛІНАРНЕ ВИХОВАННЯ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ-МЕДИКА

В. І. Чебан, Л. Б. Шутак, А. В. Ткач

Буковинський державний медичний університет

INTERDISCIPLINARY EDUCATION IN THE PROCESS OF WORLD-VIEW CREATION OF THE MODERN MEDICAL EXPERT

V. I. Cheban, L. B. Shutak, A. V. Tkach

Bukovynian State Medical University

Прагнення людства знайти оновлену систему моральних і духовних орієнтирів знаходить своє втілення у новій системі міждисциплінарної педагогіки. Вважаємо, що такий підхід є доцільним у сучасному науково-педагогічному процесі, який впроваджують у вищих навчальних закладах медичної (фармацевтичної) освіти (ВЗМ(Ф)О)

Humanity's striving for finding the restored system of moral and spiritual reference points has its personification in the new system of intersubject pedagogy. We think, that such way is reasonable in modern science pedagogical process of higher medical educational institutions.

Вступ. Стратегічні завдання системи вищої освіти, в тому числі медичної, вимагають зростання ролі індивідуальної дії креативної особистості, яка готова до швидкої переорієнтації, до якісно нової структури мислення, стартової готовності до нестандартних дій в екстремальних умовах. Це багатогранна особистість із почуттям відповідальності, толерантності, відкритості, здатна до розв'язання будь-яких професійних завдань. Крім того, "ядро" такої особистості повинні складати абсолютні, вічні цінності: любов, правда, чесність, доброта, справедливість, гідність, сумління, милосердя, великодушність, нетерпимість до зла, благородство, мудрість - саме вони мотивують діяльність людини і складають сенс її життя та професії.

Основна частина Провідним положенням нової української виховної системи ВЗМ(Ф)О, що розвивається разом із впровадженням Болонського процесу, є пріоритет загальнолюдських цінностей, формування планетарного мислення особистості. Система виховання спирається на національну ідею і водночас орієнтується на полікультурне виховання, яке лежить в основі сучасної концепції глобальної освіти

Вважаємо, що проблема виховання у ВЗМ(Ф)О полягає у необхідності формування у майбутніх фахівців-медиків національної свідомості, гідності, честі, утвердження ідеалів гуманізму, демократії, добра й справедливості, розвитку у них поваги до історії та культури свого народу, його мови, прагнення зберегти та примножити культурно-історичну спадщину своєї країни та всього людства, а також у формуванні громадянської грамотності, критичності мислення, власних суджень, соціального спілкування й участі у суспільному житті. Це передусім формування громадянина України нової генерації: високоінтелектуального, духовно багатого, з високим рівнем загальної і професійної культури, мовно-компетентного, а також з активною життєвою позицією в основних сферах діяльності суспільства, здатного до практики національно-культурної самоосвіти: наукового пізнання і духовного вдосконалення.

Перед викладачем ВЗМ(Ф)О постає непросте завдання: не лише надати студентам певного обсягу знань, а й прилучити їх до здобутків національної та світової історії, культури, науки, сформувати у них національний світогляд та відповідні моральні позиції, підготувати майбутнього національного свідомого лікаря, котрий зможе надалі розвивати медицину, медичну науку і бути справжнім патріотом своєї держави.

За результатами аналізу соціологічних опитувань студентів-першокурсників за розділом програми наших досліджень "Своє майбутнє я пов'язую з медициною", переважна більшість пише: я хочу приносити користь іншим, лікувати людей від страшних хвороб, винайти нові ліки, для мене не важлива матеріальна складова - головне - допомагати людям, я прагну стати лікарем з великої літери, справжнім патріотом своєї країни, довести всьому світові, що в Україні є справжня медицина тощо. Ці та інші науково обгрунтовані гуманні патріотичні постулати і покладені нами в основу виховання людяності, ширості, милосердя, які треба берегти і примножувати.

Особливо важливу роль у даному контексті повинні відігравати предмети українознавчого циклу, що формують знання про суспільство, людину, її світогляд, мову, зокрема: "Історія України", "Історія української культури", "Деонтологія в медицині", "Історія медицини", "Українська мова за професійним спрямуванням", а також філософсько-соціологічні, правові, релігієзнавчі, психологічні дисципліни. У процесі вивчення цих дисциплін тема виховання, в тому числі національно-патріотичного, наскрізне пронизує як навчальний процес, так і позааудиторну роботу.

Вважаємо, що навчання та виховання - це єдине ціле. Саме тому процес виховання не може завершуватися на перших курсах і обмежуватися вивченням дисциплін гуманітарного циклу, а має стосуватися усіх предметів, що викладаються у вищих медичних навчальних закладах освіти, стати стрижнем національно-виховного процесу, адже пріоритетним у сучасній педагогіці вважають системний підхід як методологічний і міждисциплінарний напрями у науці, що сприяє гармонійному співіснуванню двох культур: природничо-наукової та гуманітарної в єдиній сучасній освіті.

Вивчаючи предмети медико-біологічного чи клінічного спрямування, ми звертаємо увагу студентів на розвиток різноманітних наукових медичних напрямів, шкіл, особистий внесок українських учених-медиків у розвиток медицини як науки. Для цього використовуємо різні види робіт: написання рефератів на актуальні теми: "Проблеми сучасної медицини", "Фундатори наукових шкіл", "Медицина вчора, сьогодні, завтра", "СНІД - глобальна проблема сьогодення", "Моє професійне кредо", "Медицина - стиль мого життя", "Професіоналізм, моральність, патріотизм"; доречним буде проведення круглих столів; вшанування пам'яті видатних представників української медицини; міні-лекторії; тематичні вечори, семінари, тренінги, конференції тощо.

Важливим моментом у процесі національного виховання є висвітлення досягнень раціональної медичної науки, провідних наукових напрямів діяльності кафедри, знання історичного розвитку та становлення свого навчального закладу, його наукових шкіл.

Безсумнівно, головною фігурою, яка активно впливає на особистість студента, є викладач, який у сучасних умовах повинен не тільки передавати свої знання студентам, а долучати їх до основних процесів життя і професійної діяльності. Особливої ваги особистий приклад викладача набуває при опануванні фахових дисциплін. Студенти бачать перед собою реального лікаря, який уособлює поєднання високого професіоналізму, інтелектуального потенціалу, духовності, життєвої компетентності - словом таку людину, на яку вони мріяли бути схожими. Своім зовнішнім виглядом, манерою спілкування, обізнаністю викладач спонукає студента до глибокого опанування фахових знань, а також намагається примножити його творчий потенціал, сприяти всебічному самовираженню, формує гуманні стосунки між викладачами і студентами, а згодом і з пацієнтами, а також активну громадянську позицію. Неабиякого значення при цьому набуває вміння викладача-лікаря спілкуватися у науковій та офіційно-діловій сферах. Володіння державною мовою у професійній сфері повинно виходити з тези про "забезпечення суспільних потреб, які мотивують конституційні гарантії; духовних потреб, котрі з'являються від внутрішнього відчуття її цінності,

необхідності й благородності". Правдивість не лише у поведженні, а й у мовленні кожної людини запорука справедливості усього суспільства. Успішна участь особистості у професійній чи науковій діяльності, суспільних процесах, повсякденному житті значною мірою залежить від її уміння спілкуватися.

Висновки. Отже, виховання громадських, національно-патріотичних переконань студентів-медиків, прищеплення у них почуття належності до роду, краю, держави є пріоритетними завданнями сучасної системи української національної освіти, реалізація яких повинна відбуватися за принципом єдності навчання, виховання й розвитку. Синтез високої професійності, моральних якостей та мовної підготовки дозволять сформувати свідомого сучасного спеціаліста, здатного до розв'язання різноманітних фахових завдань, знавця своєї справи і разом з тим справжнього інтелектуала, гуманіста, патріота своєї держави - України.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА ГРОМАДСЬКОЇ СВІДОМОСТІ МАЙБУТНЬОГО ЛІКАРЯ

*Г.П. Черненко, Н. М. Черноусова, І. Ю. Письменецька
Дніпропетровська медична академія*

Підготовка майбутніх лікарів повинна ґрунтуватися на засадах гуманізму, демократії, національної свідомості та передбачає не тільки формування та розцінок професіонала у медичній галузі, але й виховання інтелектуальної і висококультурної особи, громадянина, гідного представника українського народу, що неможливо без усвідомлення тих величезних досягнень у галузі медичної та ряду біологічних наук, які належать саме вітчизняним корифеям.